

Doba římská – *imitatio imperii* ?

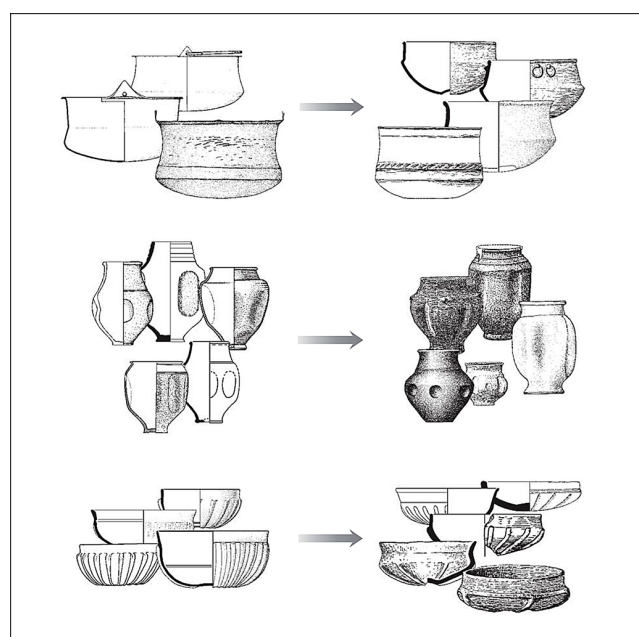
Terina s vysokým rovným hrdlem a ostře zalomenou výdutí, zdobená šikmými žlábkami s jemnými rytými liniemi. Nádobka z blíže neznámého místa na území Prahy pochází z 3. století n. l. Terina je vynikající ukázkou snahy germánských hrnčírů přizpůsobit se dobovému trendu v napodobování římských předmětů. V tomto případě terina imituje římské závěsné bronzové kotle. Terina má výšku 11,2 cm, šířka činí 18,4 cm. V inventáři archeologické sbírky Muzea hlavního města Prahy má terina označení P 6 393.

Doba římská je archeologické označení pro období prvních čtyř staletí našeho letopočtu, která navazují na dobu železnou. Oproti ní už ale v písemných pramenech nevystupují jako aktéři Keltové, nýbrž je nahrazují germánské kmeny jako např. Markomané, Kvádové a další. Přesto celé období nese název jejich mocného a všem dobře známého souseda, jehož hranice v daném období probíhala podél Dunaje. I když by se toto označení pro velkou vzácnost dokladů římské přítomnosti v Čechách mohlo snad zdát nespravedlivé, Římané byli pro u nás žijící Germány v mnohém inspirací. Tendence k napodobování římských institucí nebo životního stylu je tak někdy označována latinským *imitatio imperii*.

Velké dějiny můžeme nyní nechat stranou. Vynikajícím archeologickým svědectvím vztahu Germánů ke svému mocnému sousedovi jsou napodobeniny římských výrobků. Vznikaly jako imitace vzácných skleněných, kovových a keramických nádob, které byly pro domácí žadáným luxusem. Jejich napodobování je dokladem značné poptávky, jaká po římských originálech byla. Nejčastější jsou napodobeniny nádob skleněných, které byly i v rámci římské říše cenným zbožím, a navíc byl jejich transport do vzdálených končin Germánie přirozeně nejobtížnější. Je ale nutné zároveň podotknout, že řada domácích výrobků byla na římských předlohách nezávislá a imitace tvoří jen část vyráběného keramického zboží.

V určitých případech domácí napodobeniny dokonce přejaly i prvky, které měly význam pouze u římského originálu – na nádobách se tak objevují např. keramické imitace kovových kroužků, které u originálních kotlů sloužily k zavěšení. Nalezeme i takové detaily, jako je naznačené nýtování plechů, které na keramické nádobě přirozeně postrádá jakýkoliv funkční smysl a jejich účelem byla pouze co nejvěrnější nápodoba originálu. Některé přejaté prvky následně „zdomácněly“ a jejich podoba se předloze v průběhu času značně vzdálila. Původně funkční atributy římských originálů se tak staly pevnou součástí domácí keramické tradice.

Římské originály (vlevo) a jejich germánské keramické imitace (vpravo), podle publikace M. Hegewische z roku 2005 (upraveno). Originály představují (odshora dolů): bronzové kotle, skleněné poháry a skleněné misky.

Ve stejném pořadí jsou seřazeny i zde prezentované keramické imitace ze sbírky Muzea hlavního města Prahy.

Lahvovitá nádobka s plastickým žebrem pod okrajem a třemi rovnoměrně rozloženými plastickými vypnulínami představuje vynikající ukázkou napodobování římských skleněných pohárů s prohnutými stěnami. Tyto imitace se objevují zejména v 3. – 5. st. n. l. Náš exemplář pochází z Prahy-Bubenče, kde tvořil milodar v kostrovém hrobu z pozdní doby římské až počátku doby stěhování národů. Nádobka je vysoká 12 cm, na šířku měří 11,5 cm (inv. č. A 1 168).

Okraj a tělo misky s šikmými žlábkami z Prahy-Bubenče je ukázkou imitace vzácných římských skleněných misek s šikmo žebrovanými stěnami. Tento tvar bychom našli po Evropě na řadě míst, patří snad k nejčastějším imitacím římského skla na území celé Germánie. Miska je vysoká 7,3 cm, rekonstruovaná šířka činí 11,4 cm (inv. č. A 1 177).

Nekonečné vzory

Po předešlém výčtu germánských imitací římských nádob by se snad mohlo zdát, že germánští hrnčíři postrádali vlastní inspiraci. Asi nejlepším dokladem, že tomu tak nebylo, je ozubeným kolečkem – radélkem – zdobená keramika, typická zejména pro první dvě staletí našeho letopočtu. Tento výrazný druh výzdoby má velmi bohaté spektrum použitých motivů. V našem případě je to kombinace pravotočivého meandru (viz zvětšený výřez) a sloupců směřujících ke dnu teriny. Zdánlivě nekonečné motivy meandru byly velice oblíbené, stejně tak ale i zobrazení svastiky, které bylo před zneužitím v symbolice nacistické třetí říše jedním z nejrozšířenějších výzdobných motivů v celém euroasijském prostoru. Jako zajímavost můžeme uvést, že známe i vzácné případy, kdy byla ozubená kolečka uložena do hrobu jako milodary zemřelému.

Vysoká terina s hrdlem odsazeným plastickou lištou a detail výzdoby. Tělo nádoby je bohatě pokryto výzdobou ozubeným kolečkem a představuje jeden z nejzachovalejších exemplářů svého druhu z území Prahy. Nádoba z 2. století n. l. byla objevena Josefem Antonínem Jírou v roce 1905 v Praze-Bubenči. Výška je 29,2 cm, šířka na výdutí činí 32 cm (inv. č. P 5 981).

